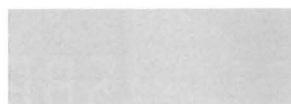

Bibliotekarstwo

Polish Librarians Association
SCIENCE - DIDACTICS - PRACTICE

LIBRARIANSHIP

Edited by
Anna Tokarska

Warsaw 2013

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
NAUKA - DYDAKTYKA - PRAKTYKA

BIBLIOTEKARSTWO

Pod redakcją
Anny Tokarskiej

Warszawa 2013

Komitet Redakcyjny serii wydawniczej
«NAUKA – DYDAKTYKA – PRAKTYKA»

Jacek WOJCIECHOWSKI (przewodniczący), Stanisław CZAJKA,
Artur JAZDON, Danuta KONIECZNA, Dariusz KUŹMINA, Krzysztof MIGOŃ,
Mieczysław MURASZKIEWICZ, Janusz NOWICKI (sekretarz)
Joanna PAPUZIŃSKA-BEKSIK, Wanda PINDŁOWA, Maria PRÓCHNICKA,
Jadwiga SADOWSKA, Barbara SOSIŃSKA-KALATA, Barbara STEFANIAK,
Elżbieta STEFAŃCZYK, Hanna TADEUSIEWICZ

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
we współpracy z Instytutem Książki

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Śląski w Katowicach

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Recenzenci

Prof. dr hab. Elżbieta Barbara ZYBERT
Dr hab. Remigiusz SAPA

Indeksy

Marlena GĘBORSKA

Tłumaczenie na język angielski i słownik angielsko-polski
Jacek TOMASZCZYK

Projekt graficzny okładki
Tomasz KASPERCZYK

Redakcja techniczna i korekta
Marta LACH

© Copyright by Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

ISBN 978-83-61464-95-2

CIP – Biblioteka Narodowa

Bibliotekarstwo / pod red. Anny Tokarskiej ;
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. - Warszawa :
Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich,
2013. - (Nauka, Dydaktyka, Praktyka ; 144)

Spis treści

Autorzy	9
Wykaz ważniejszych skrótów i akronimów	11
Od redaktora.....	17
Moduł I Podstawy wiedzy o bibliotece.....	21
I.1 Biblioteka w przestrzeni informacyjnej (Anna Tokarska)	22
I.2 Podstawy prawne funkcjonowania bibliotek i działalności informacyjnej (Diana Pietruch-Reizes)	33
I.3 Typologia i misja bibliotek w kontekście historycznym (Anna Tokarska)	66
I.4 Biblioteka w systemie kultury (Teresa Wilkoń)	90
I.5 Bibliotekarstwo a bibliotekoznawstwo, bibliologia i informatologia (Elżbieta Gondek)	102
I.6 Metody badań ogólnie stosowane i szczegółowe (Elżbieta Gondek)	115
Moduł II Organizacja i zarządzanie zasobami	129
II.1 Polityka gromadzenia i selekcja zbiorów (Grażyna Tetela)	131
II.2 Zbiory specjalne (Maciej Matwijów)	143
II.3 Digitalizacja zbiorów bibliotecznych (Remigiusz Lis)	155
II.4 Biblioteki cyfrowe (Remigiusz Lis)	172
II.5 Ochrona i konserwacja zbiorów (Agnieszka Bakalarz)	188
II.6 Narodowy zasób biblioteczny (Leonard Ogierman)	211
Moduł III Organizowanie informacji w bibliotece	221
III.1 Opis bibliograficzny dokumentów wg ISBD. Struktura rekordu bibliograficznego w formacie MARC 21 (Jolanta Szulc)	223
III.2 Opis bibliograficzny obiektów cyfrowych. Metadane. Struktura rekordu w formacie Dublin Core (Jolanta Szulc)	271
III.3 Hasła wzorcowe opisu bibliograficznego. Struktura kartoteki hasel wzorcowych (Teresa Dębicka)	282
III.4 Opracowanie rzeczowe zbiorów bibliotecznych (Wiesław Babik).....	294
III.5 Klasyfikacje biblioteczne i bibliograficzne (Barbara Sosińska-Kalata)	301
III.6 Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta (Barbara Sosińska-Kalata)	329
III.7 Języki hasel przedmiotowych. Katalogowanie przedmiotowe (Anna Tokarska)	348
III.8 Język Hasel Przedmiotowych Biblioteki Narodowej (Jadwiga Sadowska)	356
III.9 Język hasel przedmiotowych KABA (Przemysław Ćwikowski)	378
III.10 Przyszłość języków informacyjnych (Jadwiga Woźniak-Kasperek)	392
Moduł IV Organizowanie dostępu do informacji.....	403
IV.1 Technologie informacyjne w bibliotece (Jerzy Reizes-Dzieduszycki)	405
IV.2 Nowe media w bibliotece (Agnieszka Koszowska)	417
IV.3 Systemy biblioteczne – w kierunku integracji dostępu do informacji (Izabela Swoboda)	434
IV.4 Wyszukiwanie informacji w Internecie (Arkadiusz Pulikowski)	449
IV.5 Współpraca w zakresie tworzenia i udostępniania źródeł informacji (Renata Frączek, Izabela Swoboda).....	463

Moduł V Usługi biblioteczne i użytkownicy bibliotek	481
V.1 Działalność usługowa bibliotek (Agnieszka Łakomy)	483
V.2 Działalność wydawnicza bibliotek (Jolanta Gwóźdźnik)	492
V.3 Jakość w działalności bibliotek (Beata Żołędowska-Król)	508
V.4 Udostępnianie zbiorów (Anna Tokarska)	527
V.5 Czytelnictwo i jego badania (Małgorzata Gwadera)	542
V.6 Pedagogika biblioteczna (Hanna Langer)	554
V.7 Edukacja medialna i informacyjna (Małgorzata Gwadera, Katarzyna Tałuć)	565
Moduł VI Zarządzanie biblioteką i jej wizerunkiem	587
VI.1 Zarządzanie strategiczne biblioteką (Joanna Kamińska)	589
VI.2 Zarządzanie finansami i pozyskiwanie funduszy (Artur Jazdon, Maria Wojcińska)	606
VI.3 Zarządzanie zasobami ludzkimi w bibliotece (Joanna Kamińska)	619
VI.4 Marketing biblioteczny (Beata Żołędowska-Król)	640
VI.5 Zawód i ramy kształcenia bibliotekarzy. Nowe role bibliotekarza (Grażyna Tetela)	652
VI.6 Etyka biblioteczna i informacyjna (Zdzisław Gębołyś)	663
VI.7 Projektowanie bibliotek (Anna Walczak)	679
Bibliografia: encyklopedie, słowniki, czasopisma (Marlena Gęborska)	691
Serwisy internetowe (Anna Tokarska)	701
Angielsko-polski słownik (Jacek Tomaszczyk)	708
Indeks osób (Marlena Gęborska)	713
Indeks przedmiotowy (Marlena Gęborska)	719

Table of Contents

Authors	9
List of Abbreviations and Acronyms	11
Editor's Note	17
Module I. Basic Knowledge About the Library	21
I.1. The Library in the Information Space (Anna Tokarska)	23
I.2. Legal Framework of Library and Information Activities (Diana Pietruch-Reizes)	34
I.3. Types and Mission of Libraries in Historical Context (Anna Tokarska)	67
I.4. The Library in the Culture System (Teresa Wilkoń)	91
I.5. Librarianship, Library Science, Bibliology, and Information Science (Elżbieta Gondek)	102
I.6. General and Specific Methodology (Elżbieta Gondek)	115
Module II. Organization and Management of Resources	129
II.1. Collection Acquisition and Selection of Library Materials (Grażyna Tetela)	131
II.2. Special Collections (Maciej Matwijów)	143
II.3. Digitization of Library Collections (Remigiusz Lis)	155
II.4. Digital Libraries (Remigiusz Lis)	172
II.5. Protection and Conservation of Library Collections (Agnieszka Bakalarz)	188
II.6. National Library Resource (Leonard Ogierman)	211
Moduł III Information Organization in the Library	221
III.1. ISBD Bibliographic Description. MARC 21 Bibliographic Record Structure (Jolanta Szulc)	223
III.2. Bibliographic Description of Digital Objects. Metadata (Jolanta Szulc)	271
III.3. Authority Headings of Bibliographic Description. Authority File Structure (Teresa Dębicka)	282
III.4. Cataloguing and Indexing of Library Collections (Wiesław Babik)	294
III.5. Library and Bibliographic Classifications (Barbara Sosińska-Kalata)	301
III.6. Universal Decimal Classification (Barbara Sosińska-Kalata)	329
III.7. Subject Heading Languages. Subject Cataloguing (Anna Tokarska)	348
III.8. National Library Subject Headings (Jadwiga Sadowska)	356
III.9. KABA Subject Headings (Przemysław Ćwikowski)	378
III.10. Future of Information-Retrieval Languages (Jadwiga Woźniak-Kasperek)	392
Moduł IV Organizing Access to Information	403
IV.1. Information Technologies in the Library (Jerzy Reizes-Dzieduszycki)	405
IV.2. New Media in the Library (Agnieszka Koszowska)	417
IV.3. Library Systems - Towards Integrated Access to Information (Izabela Swoboda)	434
IV.4. Information Retrieval on the Internet (Arkadiusz Pulikowski)	449
IV.5. Cooperation in Creating Sources and Making Them Available (Renata Frączek, Izabela Swoboda)	463

Moduł V Library Services and Users.....	481
V.1 Library Services (Agnieszka Łakomy).....	483
V.2 Library Publishing (Jolanta Gwioździk).....	492
V.3 Quality of Library Services (Beata Żołędowska-Król).....	508
V.4 Collection Circulation (Anna Tokarska).....	527
V.5 Reading and Reading Research (Małgorzata Gwadera).....	542
V.6 Library Teaching Methods (Hanna Langer).....	554
V.7 Media and Information Education (Małgorzata Gwadera, Katarzyna Taluć).....	565
Moduł VI Management of the Library and Its Image.....	587
VI.1 Strategic Management of the Library (Joanna Kamińska).....	589
VI.2 Financial Management and Fund Raising (Artur Jazdon, Maria Wojcińska).....	606
VI.3 Human Resource Management in the Library (Joanna Kamińska).....	619
VI.4 Library Marketing (Beata Żołędowska-Król).....	640
VI.5 Library Profession and Education. New Roles of the Librarian (Grażyna Tetela).....	652
VI.6 Library and Information Ethics (Zdzisław Gębołyś).....	663
VI.7 Designing Libraries (Anna Walczak).....	679
Bibliography: Encyclopedias, Dictionaries, Journals (Marlena Gęborska).....	691
Internet services (Anna Tokarska).....	701
English-Polish Dictionary (Jacek Tomaszczyk).....	708
Name Index (Marlena Gęborska).....	713
Subject Index (Marlena Gęborska).....	719

Autorzy

- Babik Wiesław, prof. dr hab., kierownik Zakładu Zarządzania Informacją, Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, Uniwersytet Jagielloński
- Bakalarz Agnieszka, dr, Laboratorium Ochrony i Konserwacji Książki, Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego (IBiIN UŚ)
- Ćwikowski Przemysław, starszy kustosz, Zakład Narodowy im. Ossolińskich – kataloger i redaktor hasel jhp KABA, członek Zespołu Konsultacyjnego jhp KABA
- Dębicka Teresa, dr, kierownik Biblioteki Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego
- Frączek Renata, dr, Zakład Bibliografii i Informacji Naukowej IBiIN UŚ
- Gębołyś Zdzisław, dr hab., Zakład Bibliotekoznawstwa i Marketingu Książki IBiIN UŚ (do 30 września 2013 r.)
- Gęborska Marlena, mgr, doktorantka, Zakład Bibliotekoznawstwa IBiIN UŚ
- Gondek Elżbieta, prof. dr hab., kierownik Zakładu Bibliografii i Informacji Naukowej IBiIN UŚ
- Gwadera Małgorzata, dr, Zakład Czytelnictwa IBiIN UŚ
- Gwioździk Jolanta, dr, Zakład Historii Książki i Bibliotek IBiIN UŚ
- Jazdon Artur, dr hab., st. kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu
- Kamińska Joanna, dr, Zakład Bibliotekoznawstwa IBiIN UŚ
- Koszowska Agnieszka, redaktor portalu Program Rozwoju Bibliotek (www.biblioteki.org), Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego
- Langer Hanna, dr, Zakład Czytelnictwa IBiIN UŚ
- Lis Remigiusz, pełnomocnik dyrektora ds. rozwoju Biblioteki Śląskiej, kierownik Działu Mediów Cyfrowych „Digitarium” Katowice
- Łakomy Agnieszka, dr, Zakład Historii Książki i Bibliotek IBiIN UŚ
- Matwijów Maciej, prof. UW r dr hab., Zakład Bibliotekoznawstwa, Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, Uniwersytet Wrocławski

- Ogierman Leonard, prof. UŚ dr hab., kierownik Laboratorium Ochrony i Konserwacji Książki IBiIN UŚ
- Pietruch-Reizes Diana, dr hab., Uniwersytet Jagielloński, redaktor naczelna ogólnopolskiego recenzowanego czasopisma naukowego „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej” (PTINT)
- Pulikowski Arkadiusz, dr, Zakład Bibliografii i Informacji Naukowej IBiIN UŚ
- Reizes-Dzieduszycki Jerzy, dr, Zakład Historii Książki i Bibliotek IBiIN UŚ
- Sadowska Jadwiga, prof. UwB dr hab., kierownik Zakładu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, Uniwersytet w Białymstoku
- Sosińska-Kalata Barbara, prof. dr hab., Zakład Systemów Informacyjnych, Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych, Uniwersytet Warszawski
- Swoboda Izabela, dr, Zakład Bibliografii i Informacji Naukowej IBiIN UŚ
- Szulc Jolanta, dr, Zakład Bibliotekoznawstwa IBiIN UŚ
- Taluć Katarzyna, dr hab., Zakład Czytelnictwa IBiIN UŚ
- Tetela Grażyna, dr, Biblioteka Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego, IBiIN UŚ
- Tokarska Anna, dr hab., kierownik Zakładu Bibliotekoznawstwa IBiIN UŚ
- Tomaszczyk Jacek, dr, Zakład Bibliografii i Informacji Naukowej IBiIN UŚ
- Walczak Anna, dr, kustosz dyplomowany, kierownik Działu Zbiorów Specjalnych, Biblioteka Gdańska PAN, bibliotekarz systemowy
- Wilkoń Teresa, prof. UŚ dr hab., kierownik Zakładu Czytelnictwa IBiIN UŚ
- Wojcińska Maria, mgr, doktorantka, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
- Woźniak-Kasperek Jadwiga, prof. dr hab., Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych, Uniwersytet Warszawski
- Żołędowska- Król Beata, dr, Zakład Bibliotekoznawstwa IBiIN UŚ

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7 tel. 22 827 52 96
www.sbp.pl; wydawnictwo@sbp.pl, biuro@sbp.pl
Warszawa 2013. Wyd 1. Ark. wyd 55,0 Ark. druk. 45,5
Łamanie: Funky Worky; kontakt@funkyworky.pl
Druk i oprawa: Drukarnia i Introligatorka OPRAWA Sp. z o.o.
ul. Dowborezyków 17, 90-019 Łódź, tel. 42 676 42 82

BIBLIO tekar stwo

ISBN: 978-83-61464-95-2, cena 99 zł

Monografia adresowana jest do bibliotekarzy praktyków, studentów kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, studiów kształcących bibliotekarzy na kierunkach odwołujących się do dorobku bibliologii i informatologii, a także do osób dokształcających się w zakresie bibliotekarstwa i zainteresowanych tą tematyką. Do tej pory ukazało się niewiele syntez z tego zakresu mających charakter naukowy, wśród całościowych można wymienić dwie: *Bibliotekarstwo naukowe* pod red. Adama Łysakowskiego (1956) oraz dwukrotne wydanie *Bibliotekarstwa* pod red. prof. Zbigniewa Żmigrodzkiego (1994, 1998). Obecna edycja opracowana została przez liczny zespół Autorów, reprezentujących nie tylko Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego, ale także zatrudnionych w wielu ośrodkach od Krakowa po Gdańsk: bibliotekarzy i bibliotekoznawców, teoretyków i praktyków zawodu, specjalistów dyscypliny, z myślą o bibliotekarzach oraz studentach. Zaplanowana jest jako kompendium wiedzy, które w lapidarny i motywujący do dalszych, samodzielnych poszukiwań sposób umożliwi uzyskanie odpowiedzi na temat aktualnego stanu bibliotekarstwa, ale także kierunków jego rozwoju w przyszłości.

Wśród omawianych zagadnień wiele dotyczy wypracowanych już norm, zasad i standardów bibliotecznych, niektóre jednak nadal są omawiane w środowisku bibliotekarskim, zatem prezentowane tu opinie są stanowiskiem ich Autorów.

ze Wstępu

Seria wydawana przez Wydawnictwo
STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH
we współpracy
Z INSTYTUTEM INFORMACJI NAUKOWEJ
I STUDIÓW BIBLIOLOGICZNYCH
UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO